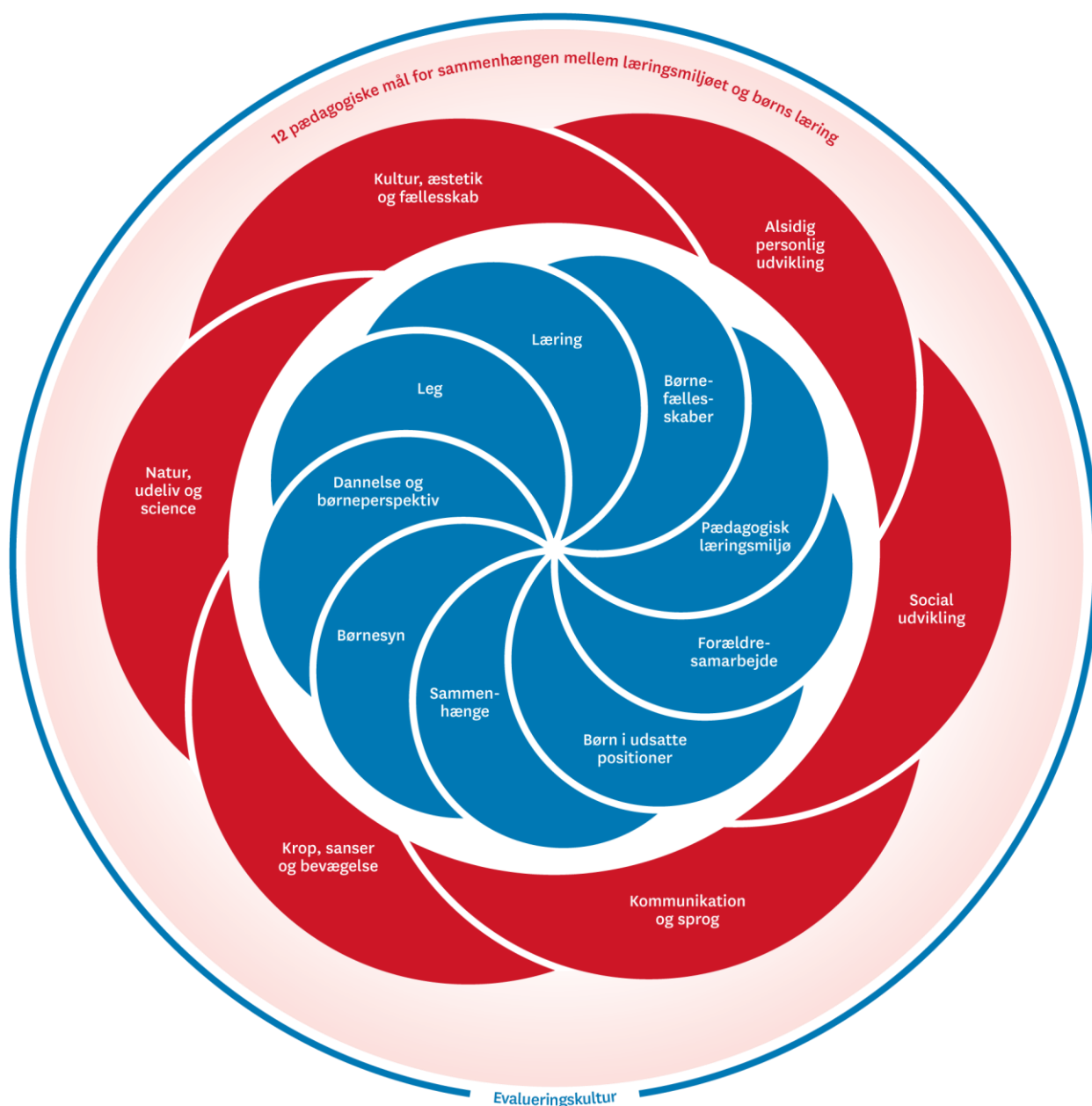

Pædagogisk læreplan for Børnehaven Eventyrhaven, Lindved 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Eventyrhaven er en 20 år gammel børnehave som ligger i Lindved by. Vi er en børnehave der er normeret til ca. 53 børn og vi er 10 fastansatte voksne.

Vi arbejder i 4 spisegrupper, i de tre af grupperne – Bamser, Drager og Troldeunger – er børn mellem 3-4 år fordelt, og den sidste gruppe er maxi-gruppen med de ældste børn som er de kommende skolebørn.

Indretningen af vores børnehave forandrer sig løbende i takt med hvad børnene efterspørger. Vi har 4 grupperum der hver især er indrettet med forskelligt legetøj, puslespil og spil. Herudover er der atelier/stjernerum, motorikrum og dukkekrog, samt udearealer der giver børnene mulighed for bevægelse i henholdsvis kuperet terræn, en lille skov og legeredskaber.

Vi synliggør vores lege- og læringsmiljøer ved hjælp af billeder og en børnetavle. Børnene bevæger sig rundt i børnehaven i løbet af dagen og veksler selv mellem de leg –og læringsmiljøer som giver mening for dem. Hver formiddag er vi samlet i spisegrupperne, hvor vi holder samling hverdag, laver specifikke læringsmiljøer tilpasset børnenes udvikling og alder, og spiser frokost sammen. Vi arbejder gerne med temaer der kan vare alt fra 2 uger til 2 måneder.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Med grøn skrift er fra fælles pædagogisk grundlag. Hedensted kommune.

Sort skrift er Eventyrhaven.

Børnesyn

Børnesyn og børneperspektiv:

- Alle børn har betydning og skal opleve at være **værdifulde**
- **Børns ressourcer** ses og der værnes om deres forskelligheder og ret til at udvikle sig forskelligt
- Gennem relationen understøttes alle børns **selvstændighed** og **initiativ**, og samtidig med skal de have den **nærvær** og **omsorg**, som de har brug for
- **Alle børn har en stemme**. Børn skal føle sig set og forstået, og at de har værdi i fællesskabet.

I Eventyrhaven mener vi at alle børn har værdi i sig selv, og har ret til at være børn der udvikler sig forskelligt og i forskellige tempi. Vi tror på at børn grundlæggende er kompetente og selvstændige med væsentlige bidrag og besidder vigtige kompetencer i læringsfællesskaber. Vi arbejder derfor også med at skabe stærke, positive narrativer hos alle børnene. Det gør vi bl.a. gennem vores ressource fokuserende og anerkendende tilgang til børnene.

Vi ved gennem viden og erfaring at barnet vokser og får nye indsigter i sig selv eller andre gennem en tæt, nærværende og udviklende relation, derfor har børn brug for omsorg, nærvær, tillid og oplevelse af mestring, hvilket muliggør trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Eventyrhaven er et socialt fællesskab, og børn indgår i forskellige sociale sammenhænge i forskellige fællesskaber, hvor børns dannelse og læring sker i et samspil med de øvrige børn og voksne. Det er i børnefællesskaberne at børns betydningsfulde bidrag skal skabe værdi, således at barnet føler sig set og forstået.

Dannelse og børneperspektiv

Dannelse og Læring

- Børn skal opleve sig som **aktive medskaber** af egen læring og udvikling

- Læring handler ikke alene om at tilegne sig faktuel viden, men også om forankringen af **værdier** og viden i barnets personlighed. Her arbejdes bl.a. med KLAR til Læring
- Børns læring foregår med kroppen og med sanser, såvel som i tanke og tale. **Børn lærer gennem sociale interaktioner, ved at undre sig, opleve nyt og afprøve.**
- Børnene skal opleve at være aktivt deltagende i et **demokrati**
- Børns grundlæggende **nysgerrighed og lyst til at lære** skal understøttes

I den styrkede pædagogiske læreplan beskrives dannelse således:

”Dannelse refererer til en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed som rettesnor til at orientere sig og handle i en global verden som et hensynsfuldt, kritisk demokratisk menneske”.

I Eventyrhaven arbejder vi med børnenes selvstændighed og evne til medbestemmelse, men også deres forståelse for indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre.

Det pædagogiske personale i Eventyrhaven inviterer barnet til aktivt at være deltagende, således at barnet selv er medskaber af egen læring og fællesskabets læring. For at børn lærer at se og opleve demokratiske sammenhænge er det betydningsfuldt, at de får forståelse og erfaringer med forskellighed og hvor der er mulighed for at have forskellige synspunkter og holdninger.

Leg og læring

Leg og børnefællesskaber

- **Børns leg** respekteres og anerkendes som en vigtig læringsform.
- Der skabes rammer, der understøtter børns spontane og selvorganiserede lege, og der er samtidig blik for at skabe **legefællesskaber**, hvor alle børn trives
- Børn skal indgå i et **socialt fællesskab** sammen med andre børn og voksne, hvor relationen styrker og udvikler børnenes personlige, sociale og faglige kompetencer
- Der er plads til det **enkelt barns** initiativ og deltagelse, men også til, at barnet kan begå sig i verden med **indlevelse** i og **forståelse** for andre.

I dagtilbudspolitikken for Hedensted kommune beskrives læringsynet således:

”Børns læring sker i mangfoldige processer gennem en vekslen mellem børnenes egne og igangsatte lege, voksenstyret aktiviteter og hverdagens rutiner. (...) Børn lære gennem sociale interaktioner, ved at undre sig, opleve nyt og afprøve. Læring handler ikke alene om at tilegne sig faktuel viden, men også om forankring af værdier og viden i barnets personlighed”.

I Eventyrhaven forstås leg og læring som hinandens forudsætninger. Hver gang der er leg, sker der læring og hver gang vi lærer er det gennem leg. Derfor er leg ikke bare noget der har en funktion,

men noget der har en værdi i sig selv og vi anerkender leg som en vigtig læringsform.

Det pædagogiske personale arbejder bevidst med intentionelle læringsmiljøer som foregår hele dagen, både gennem voksens deltagelse i leg, børnenes initierede leg og bevidste valg i daglige aktiviteter fx yoga, klippe med en saks mv.

For at lege og læringsmiljøer er stimulerende og udviklende er det afgørende at de rette rammer og betingelser for leg samt børns legekompetence er tilstede. Et begreb og en legeforståelse kan være som et "penduls" svingninger. Pendullet skal have de rette svingninger for at legens dynamik og udvikling forbliver konstruktiv og lærende, hvor børnenes evner til kompromiser og forhandlinger skaber nye veje i legen og dermed opnår børnene øget legekompetencer og legeerfaringer. For at legens dynamik og udvikling er lærende er det vigtigt og betydningsfuldt at personalet er deltagende og nærværende i børns initierede leg samt de vokseninitierede lege.

De voksne i Eventyrhaven er garanteret for legens dynamiske udvikling blandt andet som vejledt deltager. Det er vigtigt at den voksne er en del af de lege hvor tid og sted glemmes, og hvor man til stadighed har fokus på de forhandlingsmekanismer og kompromisser som er i legen. Voksenperspektivet i leg skal være med til at finde mulighederne frem for begrænsningerne. F.eks. ved at gå foran, bagved og ved siden af.

I hverdagen tager vi afsæt i teorier omkring NUSSA der giver børnene redskaber de kan benytte sig af i leg f. x. high og low arousal som legen også indeholder. Vi tager desuden også afsæt i aktiviteter omkring Marte Meo principper, yoga og massage, som også er medvirkende til at børnene udvikler deres relations verden og dermed legen.

Læring

Læringsmiljøer i Eventyrhaven er allesteds værende gennem funktionsindrettede rum og mindre legemiljøer. Vores pædagogik og faglige overvejelser anskuer læringsmiljøer som bevægelige og foranderlige som giver legene mulighed for at flytte sig og udvikle sig der hvor det er meningsfuldt og meningsgivende for børnene. I Eventyrhaven har personalet blik for at læringsmiljøer skabes af barnet selv, med voksne som idé skabere, og i et fællesskab mellem børn og voksne. Derfor vil læringsmiljøer i Eventyrhaven tage afsæt i en vekselvirkning mellem de forskellige positioner.

Børnefællesskaber.

Det er afgørende at børnelivet leves i differentierede fællesskaber, hvor børn har mulighed for at udfolde initierede lege. Hos os arbejder vi med børnefællesskaber, således at alle børns bidrag er væsentlige og har betydning for alle i fællesskabet. I børnefællesskaberne betones børneperspektivet og børnelivet i børnehøjde, hvor børnefællesskabet ikke blot giver plads til hinanden, men omfavner hinanden sådan at alle bliver klar til det vi er sammen om. Børnene lære gennem deltagelse i de sociale fællesskaber som de selv producerer og reproducerer. Læring er en aktivitet som uløseligt er forbundet til de sammenhænge den foregår i. Børnenes kompetencer som de lære i legen omkring kompromiser og forhandlinger er særlige vigtige når sociale fællesskaber skal være udviklende og lærende i et demokrati.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

I Eventyrhaven vægter vi en hverdag med stor respekt for legens betydning idet leg er af særlig betydning for dets udvikling, trivsel, læring og dannelse, og derfor har børns initierede leg størst fokus. Jo mere fokus vi har på børns bevægelighed i relationer og leg, jo større krav sætter det også til den voksnes pædagogiske input i hverdagen. De voksne i Eventyrhaven skal være deltagende i børnenes leg, og hele tiden skabe vekselvirkninger mellem vejledt deltagelse og strukturerede leg -og læringsmiljøer.

Når legens betydning har stor værdi for os i Eventyrhaven fordrer det også et stort fokus på børnefællesskabernes inkluderende kultur. Derfor arbejder vi struktureret med voksen initierede forløb der skal styrke børnenes relationskompetence, empati og evne til at indgå i fleksible og foranderlige fællesskaber. Bl.a. er der faste aktiviteter som yoga og massage på programmet, hvor vi arbejder med respekt for hinandens forskellighed, ro i sin egen krop og accept af at ting/opgaver/aktiviteter kan løses på forskellig vis.

I Eventyrhaven mener vi, at barnet er et selvstændigt individ, der har kompetence til at træffe sine forskellige valg. Vi anerkender, at der i barnet foregår processer omkring dets identitet, og at dette foregår i et samspil mellem det indre og det ydre liv. Det vil sige, at børnene bevæger sig i fællesskabet med sin egen identitet og integritet og med en respekt for andre i samme fællesskab.

Når et barn starter hos os i Eventyrhaven er vores vigtigste opgave at skabe en positiv tilknytning til barnet. En sikker tilknytning vil fra barnets start i børnehaven give grobund for gode relationer, trivsel, læring og meget mere. Vi vægter et stort nærvær og omsorg overfor alle børn. Nærvær på gulvet hvor børnene leger og i vokseninitierede aktiviteter. Omsorg for børnene i følsomme stunder, og når barnet blot har brug for tæt kontakt af den ene eller anden årsag. Vi ved at tilknytning er hele basen for at barnet fungerer i alle sine livsverdener, basen for at barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse sikres.

I Hedensted kommune og i Eventyrhaven arbejder vi en pædagogisk tilgang omkring "klar til læring i fællesskaber". Klar til læring i fællesskaber er både en del af det pædagogiske miljø i Eventyrhaven, men også en særlig del af forældresamarbejdet, som vægtes i en deltagelsesrelation (jf. Bjørg Kjærs begreb). Kompetencerne under klar til læring i fællesskaber kan der læses mere om på www.klartillaering.dk

I Eventyrhaven forventer vi et personale samarbejde der er præget af stor fleksibilitet, høj faglig udvikling og engagement i sit arbejde. Vi tror på at se på muligheder fremfor begrænsninger, for at skabe et dynamisk børnehaveliv, og en kultur hvor vi tager i afsæt i det der lykkes.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Læringsmiljø:

- Læringsmiljøerne skal tage højde for, at børns udvikling og læring sker i **mangfoldige processer** gennem en vekslen mellem børnenes egne igangsatte **lege, voksenstyrede** aktiviteter og hverdagens **rutiner**
- Læringsmiljøerne skal være **trygge og alsidige**, som fremmer en **eksperimenterende** tilgang, og som giver lyst og mod til at lære mere, men som også giver plads til at blive udfordret, famle og fejle
- Læringsmiljøerne skal tage udgangspunkt i **børnenes perspektiv**, hvor deres ideer, meninger og oplevelser inddrages, men hvor vi også varetager **børnenes interesser og tarv**.
- Der skal skabes **differentierede læringsmiljøer** – både de fysiske og de faglige rammer
- De voksnes adfærd og relation understøtter børnenes læreproces - uanset om det er leg, aktiviteter eller hverdagens rutiner. Det er **måden vi er sammen med børnene på** – som er afgørende.

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

Læringsmiljøer i Eventyrhaven er allesteds værende gennem bl.a. funktionsindrettede rum og mindre legemiljøer. Vores pædagogik og faglige overvejelser anskuer læringsmiljøer som bevægelige og foranderlige som giver legene mulighed for at flytte sig og udvikle sig der hvor det er meningsfuldt og meningsgivende for børnene.

Læringsmiljøet er bevist indrettet med børnenes egne kreative udformninger som skaber inspiration og pirrer børnenes nysgerrighed. Fremstillingen er udformet og indrettet som et legemiljø der giver børnene mulighed for at eksperimentere og skabe ny læring f.eks. geometriske figurer, farver, mængder og tal ect.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejdet mellem forældre og dagtilbud:

- Forældre er vigtige og afgørende personer for deres børns trivsel og udvikling. Derfor arbejdes der hele tiden på et godt og **forpligtende** samarbejde med forældrene, hvor der er **gensidig respekt** for hinanden.
- Barnets **forældre skal inddrages og involveres** i dagtilbuddets arbejde, og understøtte stimulerende hjemmelæringsmiljøer. Det sker gennem et samarbejde, der tager afsæt i den enkelte familie, hvor familiens ressourcer bringes i spil – og hvor forældre og dagtilbud i fællesskab drøfter hvordan barnets læring, udvikling og trivsel kan fremmes.
- **KLAR til Læring** understreger vigtigheden af, at vi har et **tæt samarbejde** med forældrene

Børns trivsel, læring og udvikling er et fælles ansvar og sammen skabes de bedste rammer for børn. Fordi **forældre gør en forskel.**

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

Vi tror på at børns udvikling, trivsel læring og dannelse er betinget af et bredt samarbejde med forældre. Vores samarbejde tager udgangspunkt i både børnehavens- og forældrenes perspektiv. I en gensidig dialog, hvor enighed ikke er rammen, men i stedet udvikling af alle barnets læringsmiljøer.

De kompetencer der læres i familien er væsentlige resten af livet. Hjemmet er den mest centrale arena, som har den største indflydelse på barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. I Eventyrhaven har det pædagogiske personale en vigtig opgave i at inddrage og involvere forældrene i dagtilbuddets arbejde, da vi på den måde kan understøtte dagtilbuddets læringsmiljøer, samt de stimulerende hjemmelæringsmiljøer. I denne sammenhæng er det værdifuldt, at barnets livsverdener bliver forbundet gennem den daglige dialog og samarbejde. Omdrejningspunkt vil altid være barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse, derfor vil vi gennem vores samtaler dele inspiration så alle kan være bevidste om barnets læring og understøtte den.

Denne form for rådgivning og sparring med forældre bygger på konstruktiv og tillidsfuld samarbejde.

Vi forventer en respektfuld dialog hvor alle kan føle sig set, hørt og forstået. Vi har en forventning om, at dialog foregår direkte ansigt til ansigt så det fremmer forståelse og lydhørhed og mindsker mulighed for misforståelser og konflikt.

En del af vores kommunikation er samarbejde med tværfaglige samarbejdspartner, som sundhedsplejerske, psykologer, tale- hørekonsulenter m.a.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn kan af forskellige grunde være i en udsat position af kortere eller længere varighed. I Læring arbejdes der med **børnelinealen**, og hvor fokus er på at fremme trivsel for alle børn. Alle børn skal opleve at være i og forblive i grønne positioner – **'Stay green'**. Derfor samarbejder det pædagogiske personale med andre

tværfaglige samarbejdspartnere, så der sker en **rettidig** indsats i forhold til børn i udsatte positioner. Samtidig med arbejdes der med **mangfoldige fællesskaber**, hvor der er fokus på børns ressourcer og der værnes om deres forskelligheder.

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

I Eventyrhaven arbejder vi dagligt differentieret, og tager til stadighed udgangspunkt i det enkelte barn. Børn oplever på forskellige tidspunkter af livet at være i en udsat position. Men vi arbejder med barnets aktuelle livsverdener, og tilrettelægger pædagogiske miljøer som tager afsæt i barnets udvikling, læring, trivsel og dannelse på det givne tidspunkt.

Vi bestræber os på at skabe høj kvalitet for børnene i vores daginstitution, hvor alle børns deltagelse er værdifuld for os og fællesskaberne. Derfor er vores særlige fokus på relation og interaktion med og mellem børn, samt at barnet opnår sociale kompetencer til at mestre livet (klar til uddannelse og job).

Differentierede læringsmiljøer er af stor betydning for alle børn, og særligt børn i udsatte positioner, og derfor skal læringsmål i de daglige aktiviteter og fællesskaber være relevante for alle børn uanset baggrund og position dvs at voksne skal skabe miljøer som favner alles læringsstil og interesse. Dette foregår med afsæt i en differentieret vurdering, med respekt for fællesskabet og for børnenes individuelle behov – overvejelser omkring dette er bl.a. hvilket fællesskab skal barnet være en del af, hvor stor/lille skal fællesskabet være, og hvilket tema skal der arbejdes med (hvilken position skal barnet stå i).

Vurderingen tager afsæt i hvad børnegruppen og de enkelte børn har størst udbytte af, dette betyder at vi arbejder med børnenes involvering og ansvar for at alle kan lære noget i de enkelte læringskontekster.

Det er vigtigt at vi i Eventyrhaven arbejder med forskellige inklusionsperspektiver for børn i udsatte positioner. Sprog skaber vores og børnenes virkelighed, og dermed arbejder vi målrettet for at forældre er med til at skabe inklusion i børnefællesskaberne. Blandt opfordres forældre til at invitere mange varierede venskaber med hjem, samt opfordres forældre til at omtale andre børn og familier med respekt for alles forskellighed.

I samarbejdet med familier arbejder vi på at bygge bro mellem børnehave og hjem (og omvendt), for inklusion skabes blandt andet ved forståelse for barnets livsverdener.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Alle børn har brug for at der skabes **sammenhæng** i forbindelse med overgange. Dagtilbud arbejder sammen med skolen om at **forbinde de to arenaer** i brobygningen. Målet er, at børnene får et **godt kendskab** til skolen og SFO'en – både de fysiske rammer, personale og børn. Det betyder at personalet, i både dagtilbud og skole, har fokus på at **skabe sammenhæng mellem kultur og indhold** de to steder. Men også at sikre, at det kendskab og den viden, der allerede er omkring barnet, bruges i barnets videre færd.

Dagtilbuddet støtter og styrker børnenes sociale, personlige og faglige færdigheder, bl.a. gennem **KLAR til Læring og de seks læreplanstemaer**.

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

I Eventyrhaven har vi en maxi-spisegruppe for de børn som sammen skal starte i skole/brobygning. Året før man derfor skal starte i børnehaveklasse skifter man i Eventyrhaven spisegruppe. Dette gør vi for netop at tilgodese de læringsrum som er særligt væsentlige før en kommende skolestart. Vi arbejder de første måneder intensivt med fællesskabet, idet gruppen sammensættes af børn fra flere grupper. Desuden arbejder teamet med som en del af overgangen til Lindved skole, hvor en voksen fra teamet er med de første måneder af børnenes brobygningsperiode.

Vi har flere besøg hos hinanden for at skabe den gode overgang. Forud for brobygningsperioden går børnene flere gange på besøg i skolens frikvarter, samt bliver brobygningsbørnene inviteret til skt. hans fest i børnehaven. I starten af året har vi overleverings samtale til skolen, med deltagelse af forældre, skole, dagtilbud og sundhedsplejerske.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Eventyrhaven er en del af et mindre landsby samfund, og i den forbindelse er børnehaven også en del af det aktive lokalliv. At være en del af lokalsamfundet indebærer blandt andet gåture, og aktiviteter i nærmiljøet. Eventyrhaven skal bevæge sig i det lokale miljø og benytte sig af de faciliteter som der er mulighed for. Blandt mulighederne kan vi nævne den lokale park, skolen, dagplejen, en lokal keramiker m.m..

Men Eventyrhaven er også et synligt i samfundet ved de årlige arrangementer som byfest og julemarkedet.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Eventyrhaven arbejder vi kontinuerligt med udviklingen af vores fysiske, psykiske og æstetiske læringsmiljøer. Vi indsamler data, ved hjælp af observationer, interview af børnene og udvikler vores læringsmiljøer, så de fungerer for børnenes leg. Det være sig både indendørs og udendørs. Eksempelvis har vi arbejdet med udvikling af læringsmiljøet i vores fællesareal over en 3 måneders periode, før vi endelig kunne se at rummet fungerede optimalt for børnenes leg og læring.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to

pædagogiske mål for temaet *Alsidig personlig udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanste-maer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er præget af omsorg og tryghed samt appellerer til nysgerrighed
- der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børn imellem
- hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter – på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at have mod på livet samt erfaringer med sociale positioner og demokratiske processer
- at være nysgerrige og føle sig trygge i verden, så de kan holde fast, prioritere og fordybe sig med tillid til egne potentialer
- at kunne engagere sig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor de kan få hjælp til at regulere deres følelser og håndtere både med- og modgang

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbe-skrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres alsidige personlige udvikling.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Social udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne
- hvor alle er aktive medspillere og udviklere af fællesskaber i empatisk samspil med andre børn og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at blive mødt, respekteret og anerkendt, som dem de er i fællesskaber, hvor de kan udtrykke deres følelser og tanker og blive forstået
- at have gode venner og værdi i sig selv, når de deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det, der er anderledes end dem selv

- at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne
- at være kendte i og trygge ved lokalmiljøet samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området

---

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kommunikation og sprog*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor voksne anvender et nuanceret og nærværende sprog samt sikrer alles mulighed for at indgå i sproglige samspil og dialoger på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- hvor alle har adgang til bøger, spil og skriveredskaber, som kan anvendes med og uden voksnes hjælp
- hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til dem og kammeraterne, mens de øver sig i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden

- erfaringer med at sprogliggøre deres tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så de opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- at både kroppen, talen og skriftsproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden

Vi arbejder hele tiden med at udvikle og styrke børnenes kommunikation og sprog. Det gør vi gennem lege – og nogle gange igennem pludseligt opståede situationer.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Krop, sanser og bevægelse*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes
- hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse
- hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at mestre overgange mellem ro og bevægelse og nyde begge dele
- at tage initiativer til leg og eksperimenter med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk
- at kende til og forstå deres krops funktioner og behov samt reagere hensigtsmæssigt på sanseindtryk og kroppens signaler

---

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Natur, udeliv og science*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der understøtter spontan glæde ved naturen, og hvor bæredygtige praksisser udfoldes.
- hvor børnenes lyst til at udforske naturfænomener og lege med tal, former og mængdeopfattelser anerkendes og mødes relevant.
- hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- glæde ved og forbundenhed med naturen samt kendskab til naturvidenskabeligt og matematisk funderede begreber og forklaringsmodeller.
- erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden

- begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling samt mine muligheder for selv at bidrage

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på natur, udeliv og science.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kultur, æstetik og fællesskab*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor alle får oplevelser og erfaringer med egne og andres kulturelle normer, traditioner og værdier både som aktive deltagere og tilskuere
- hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund
- hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- Billedkunst, musik og litteratur samt mulighed for at deltage både som tilskuer og udøver

- adgang og kendskab til forskellige materialer og medier samt mulighed for at udfolde mig skabende og undersøgende med og uden voksne

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på kultur, æstetik og dannelse.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Eventyrhaven arbejder vi med Kompetencehjulet SMART som data indsamling. Vi analyserer og bearbejder data, for at bruge det som udgangspunkt for vores planlægning af læringsmiljøer i huset.

Arbejdet evalueres igen efter 8-12 uger, i SMART. Men evalueres også løbende.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

>Skriv her.<

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC